
TAKSA PLAĆENA U GOTOVU
OBITELJ
Br. 27 - 4. srpnja 937.

OBITELJ

ILUSTROVANI TJEDNIK
ZA HRVATSKU PORODICU
U ZAGREBU 4. SRPNJA 1937
IX. GODIŠTE BROJ 27.

Slika desno: NIAZANCI, STANOVNICI AZIJSKOG „OTOKA BOGOVA", IGRAJU KOLO PRED KUĆOM SVOGA POGLAVICE

IMA LI PREVIŠE LJUDI?

Napisao Nikola Žic

Pučanstvo se na Zemlji nije uvijek množilo jednakomjerno. To je sigurno i razumljivo, premda nema jasnih potvrda. Točnih podataka o množenju stanovništva nemamo ni za samu Evropu poslije Krista, a ipak se znade, da su kadgod različite nevolje nesamo spriječile množenje, nego izvele ogromno smanjenje, pa je trebalo stoljeća, dok se stanovništvo oporavilo i stalo ponovo umnažati.

Koncem 17. stoljeća poslije tridesetgodišnjega rata, evropsko je pučanstvo započelo rasti mnogo bržim tempom, tako da je engleski svećenik T o m a M a l t h u s (čitaj: Meldzas) stotinu godina kasnije objavio svijetu: »Ima previše ljudi!« U knjizi »O zakonu porasta« odvraćao je imućne od podupiranja sirotinje, jer se takvim pomoćima tobože pospješuje prenapučenost. Malthus je bio doista učen čovjek, koji je vrlo dobro opažao, da imade malo kruha, a mnogo ljudi, ali je iz toga izveo tako okrutnu teoriju, da je danas nije više vrijedno ni ponavljati u potankostima. On istupa protiv Božje zapovijedi »Idite i množite se«, a preporučuje i zahtijeva smanjenje poroda i pospješenje smrti, samo da nastane povoljniji omjer ljudi i kruha, pa kao da je čovjek bez srca, pušta s vida posve elementarnu dužnost, da sam potraži uvjete za što veći proizvod kruha, kako to instinktivno čini svaki otac i svaka majka za svoju djecu.

Ljudi moraju jesti kruh, a kruh ne smije jesti ljude! Da se poveća proizvodnja hrane, trebalo je usavršiti dotadašnje poljodjelske metode... Čovjek je tu — i neka ostane, a iz zemlje treba izbiti hranu u većoj i dovoljnoj mjeri. U tome smjeru je pravi učenjak J u s t L i e b i g učinio čudesa. U slavnome djelu o »Primjeni kemije na poljodjelstvo« upozorio je na značenje kalija i fosfata, na pravilno đubrenje ove i one zemlje, ove i one biljke, pa su poljodjelski praktičari zamalo postigli goleme uspjehe U pedeset godina se prirod na istoj površini podvostručio, pače i više; u jednome stoljeću se pučanstvo u Evropi pomnožilo dva i po puta, a žetva se u isto vrijeme početverostručila, jer su ljudi plodno zemljište povećali također isušenjem močvara i natapanjem suhih predjela.

Malthus je dakle nekršćanski htio tamaniti ljude, a Liebig je pomoću znanosti pomogao čovjeku oploditi zemlju. »U znoju lica svoga jest ćeš kruh svoj!« Liebig je pobio Malthusa i njegovu teoriju pokazavši čovjeku i čovječanstvu vrlo jednostavan put i način, kako da svlada zemlju i povede uspješnu borbu za siguran opstanak čitavoga svoga roda.

Daljnji znameniti uspjeh je u vezi s radom skromnoga augustinca fra G r g u r a M e n d e l a u Brnu, seljačkoga sina, profesora (koji je na ispitu iz prirodopisa u Beču dva puta pao!). U slobodnome vremenu bavio se Mendel u vrtu cvijećem i biljem, a u ćeliji pisanjem »Pokusa s biljnim križancima« o najvećim tajnama prirode, u kojima je pronašao osnovne zakone križanja bilja i stvaranja novih vrsta. Otkrićem Mendelove nauke ili mendelizma o nasljeđivanju dugo iza njegove smrti (god. 1884.), daljnjim istraživanjem na visokim školama i praktičnim radom došlo se naskoro do toga, da se mogu uzgajati biljke, koje će imati svojstva, kakva želimo. Liebig je dakle svladao tlo, koje daje hranu, a Mendel je pokazao put, kako da se svlada klima i prilagodi biljka.

Brzo je postignuta vrsta pšenice, koja odolijeva mrazu i rano zrije, kaktus bez vlakanaca i bodljika, šljiva bez koštice, bijela kupina veća od oraha, orah veći od mandarinke, golemi makov cvijet, veliki odnosno patuljasti ljiljan, a sretno je križana kupina s malinom, šljiva s orahom, duhan s petunijom, pače je gojenje pitomih malina i jagoda, trešnja i jabuka pošlo za rukom i u hladnim krajevima na sjeveru.

Od čudesa u vrtovima i voćnjacima prešlo se na oplemenjivanje žitarica i korisnih biljki uopće. Kome nije poznato križanje evropske neotporne loze s otpornom »amerikanicom«, da se naši vinogradi poštede od silnih izdataka u borbi proti mnogim štetočinama? Tko će danas sijati raž, a da ne upotrijebi čuveno oplemenjeno sjemenje stručnjaka Josta Lochowa iz Njemačke? Pokusi se vrše neumorno, da se odgoji krumpir, koji ne će stradati od različitih bolesti, naročito od t. zv. raka, ne bi li se narodnom gospodarstvu uštedili teški milijuni. Križanjem

se postizava jača otporna snaga, da i u stepi i tundri sazrijeva bilje, koje je inače osjetljivo na studen i sušu.

Dotjerava se i stočna hrana, jer od nje ovisi proizvodnja mlijeka, masti, sira, maslaca i vune. Mjesto vučjega boba, koji je izvrsno gnojivo, jer obogaćuje zemlju dušikom, ali daje gorko i otrovno lišće, koje stoka ne jede, uzgojena je križanjem nova vrsta boba, koji imade dušika, a nije ni gorak ni otrovan, tako da može poslužiti nesamo kao gnojivo, nego i kao stočna hrana. Jednako je dugotrajnim i mučnim radom uzgojen duhan, koji ne sadrži otrovnoga nikotina. Kolika je blagodat samo od ovoga rezultata, kad je naša volja slaba, da se ostavimo trovanja pušenjem!

Sve ove uspjehe treba zahvaliti časnom opatu brnskih augustinaca. Mendelova metoda križanja i uzgajanja bilja zajedno s Liebigovom poljodjelskom kemijom unapređuje i povećava proizvodnju naše Zemlje u nedogled. Katolički redovnik se pobrinuo ljudima za hranu i prehranu, a engleski je protestant Malthus čitavoga svog života pobijao Božju zapovijed. Budu li ljudi radili u znoju svoga lica, Zemlja će ih hraniti. »Množite se i napunite Zemlju,« rekao je Otac Nebeski, a Mendel je tu zapovijed potkrijepio i podupro. Kod zdravoga razuma i marljivih ruku sviju ljudi nema čovječanstvu na Zemlji straha od gladi. Liebigov um i Mendelova marljivost slave pobjedu nad Malthusovim neopravdanim strahom i nehumanim zahtjevom.

BAŠ NE ĆEMO!

Napisao V. Kosmak

Gospodin župnik u selu P. bio je stari gospodin, a k tomu još boležljiv. Imao je naviku, da poslije podne spava. Kad je najljepše zadrijemao i uljuljao se u najslađi san, počeli su pastiri baš njemu pod prozorom tako silno bičevima pucati, da je sav uplašen skočio na noge. Kraj župnog je dvora naime vodio put na seoske pašnjake, kamo su pastiri poslije podne tjerali konje i goveda na pašu.

»Kako da se riješim tog pucketanja?« razmišljao je gospodin župnik. »Zabranim li im to, pucat će ipak i usprkos! Ha — znam, što ću!«

Drugoga dana stao je gospodin župnik proti svom običaju poslije objeda na vrata i čekao pastire, dok budu tjerali blago na pašu. Ne mnogo kasnije razlijegalo se pucanje bičeva po selu, a pastiri se približavali župnomu stanu. Spazivši gospodina župnika, trgnuli su se malko, metnuli bičeve pod pazuhu i skinuvši kapu pozdravili jednoglasno sa »Hvaljen Isus!«

Gospodin župnik kimnu na ozdrav sijedom glavom i smijući se pozove dečke k sebi:

»Čekajte!«

Dečki poviču na blago:

»Oha! Prč!« i okrenu se znatiželjno k župnomu dvoru.

»Dečki,« reče gospodin župnik, »gdje ste se naučili tako jako bičevima pucati? Takva pucanja još nisam nikada čuo. Tko bude sutra najbolje pucao, dobit će od mene punu kapu krušaka.«

Dečki izvale oči i svaki je odlučio, da mora pobijediti.

»Jakove,« reče Franjo Bunekov, »hajde da me ne ćeš nadmašiti!«

»Oho!« hvalio se Jakov. »Ja imam bolji bič od tebe, vidjet ćeš.«

»Neka, ja ću već svoj udesiti.«

»A kako?« upita Jakov.

»Hm, misliš, da ću ti kazati; napravi sam, ako znaš.«

Svaki je razmišljao, kako da drugoga preteče. Jedva su dotjerali blago kući, odmah su počeli plesti bičeve, natirali ih kolomazom, jedan je na kraj pripleo nekoliko struna od konjske grive, a Franjo je potajno odrezao mami komad svilene pregače, raščupao u čuperak i spleo tako svileni šikar.

Drugoga dana tjerali su pastiri na pašu s čuvstvom, kao da idu k ispitu. Selom nisu pucali, ali su zato, kad su se približili župnom dvoru, stali pucati svi zajedno, kao da pucaju iz kubure. Gospodin župnik ih je dočekao stojeći na vratima i smijući se zadovoljno. Zatim pristupi k samomu plotu i zovne Franju:

»No, Franjo, danas si ti najbolje pucao, hodi ovamo, da ti dadem krušaka... I sutra će dobiti onaj, koji bude najbolje pucao.«

Franjo poskoči kao mlado ždrijebe i za čas donese punu kapu krušaka. Ostali dečki su mu zaviđali i jedan za drugim dolazio k njemu, da mu se umiljavaju:

»Franjo, daj mi jednu.«

»Ne dam! Zašto ne znaš pucati?«

»Čekaj, ni ja tebi ne ću drugi put dati.«

»Neka, ja te ni ne molim.«

Drugoga dana pucali su dečki, koliko je bilo moguće još bolje, u dvoje u troje najednom. Gospodin župnik pozvao je danas drugoga i dao mu krušaka, a treći dan opet trećega.

Četvrtoga dana pucali su, da ne možeš bolje. Gospodin župnik stajao je na vratima smijući se, ali nije dao nikomu krušaka. Dečki izvaljivali oči, ali nisu ništa rekli, da ne bi jedan drugomu što priuštio.

Kad niti petoga dana nije nitko dobio krušaka, reče Jakov došavši izvan sela:

»Znate, dečki, šta? Kad nam ne daje krušaka, baš mu ne ćemo pucati!«

»Baš ne ćemo,« potvrdi Franjo, »neka puca sam, kad ga to veseli; ja ne ću biti njegova luda! Šteta onih batina, što sam ih dobio za odrezanu pregaču.«

Od toga dana tjerali su dečki blago oko župnoga stana tiho kao dusi, a gospodin je župnik mogao nesmetano spavati.

Preveo L. Z.

Slika na omotu:

Sjetno raspoloženje

Filmska glumica Mady Rahl — Foto Kleinlein

RATNI BOGOVI

Napisao P. M.

Rat je strašna avet, koja uništava na hiljade nevinih života, ali koja ujedno znači — dobar posao za nekoga!... Kako je u davna vremena rat donosio zaradu i plijen prije svega vladarima, vojskovođama i konačno vojsci, a u velikoj mjeri i društvima i organizacijama, tako danas od rata mnogi žive! Mnoge tajne osobe sakrivene u sjeni! Krvožedne, nevidljive i bezimene osobe, koje u krvavoj igri sa tuđim životima nikad ne izlažu svoju dragocjenu kožu!... Ratni bogovi! Ti ratni bogovi u svim vremenima imaju uvijek svoju zaradu! Imaju je u miru, imaju je u ratu, u slučaju da dotična država dobije ili izgubi! Njima njihovo ne propada!

Ljudi, koji su se zanimali za dobitke ratne industrije tvrde, da su na svjetskom ratu različni liferanti, bankari i tvorničari zaradili oko 3200 milijardi dinara. Ovu svotu dobili su na račun deset milijuna ljudskih bića, koja su izgubila život u svjetskoj oluji, i 20 milijuna bogalja bez ruke ili noge, nakaženih, poludjelih, slijepaca, trovanih plinovima, koji s kašljem izbacuju pluća ili trunu po svim kutovima svijeta.

Zaslijepljeni šovinisti i plaćenici pisali su i govorili o ratu kao o potrebnoj kušnji, koja čisti i prekaljuje karaktere, o svježem i veselom ratu. Istina je protivna, rat utječe loše na plemenite običaje i ćudorednost društva. Koliko je ljudi i žena, mladića i djevojaka propalo ćudoredno uslijed ratnih nepogoda, koje su ih otele sređenom životu i kućnom ognjištu! Tu demoralizaciju nijesu dakako htjeli vidjeti oni, koji su milijarde ratnih dobitaka zgrtali u svoje kase. Demoralizaciju je stvarala rijeka zlata, koja se lijevala na sve strane i koja bi opet mogla izazvati sličnu i goru katastrofu.

U starom vijeku bili su Rimu vitezovi, imućan stalež, koji je uglavnom imao najveće koristi od neprestanih osvajačkih ratova rimske države... U dugim punskim ratovima s Kartagom istrošili su se i zadužili ratari, koji su služili u pješačkoj vojsci rimskoj, pa su njihove zadužene posjede pokupovali vitezovi, koji su kao imućni posjednici služili u vojsci i kao njeni dobavljači zaradili ogromna bogatstva. Rimska država se proširila duž svih obala Sredozemnoga mora, ali je svojom imperijalističkom politikom uništila male posjednike i seljake, koji su kao beskućnici selili u glavni grad. Tu su pali na teret državi, koja im nije znala pružiti mogućnosti da sebi stvore novu egzistenciju kao radnici ili obrtnici. Najgore posljedice te velikokapitalističke politike nijesu izostale, premda su se pojavile nekoliko stoljeća kasnije. Italija s Rimom prestala je biti središte carstva i osiromašena pala je bez obrane kao plijen barbarskih naroda.

U XIV. stoljeću finacirali su bankari talijanski Peruzzi i Bardi ratne pohode. Jakob Fugger ili Fukar, bankar iz Augsburga, zaradio je na vojnicama Karla V. i pape Julija II. preko 300 milijuna forinti. Kao što su u staro vrijeme govorili »bogat kao knez«, tako su u XVI. stoljeću stvorili poslovicu »bogat kao Fukar«.

Otkriće Amerike bilo je početak nevjerovatnog blagostanja i bogatstva Španjolske, u koju su conquistadori (osvajači) Novoga Svijeta dovozili zlato, koje su s najvećom okrutnošću i grabežljivošću oteli američkim stanovnicima.

U XVIII. stoljeću, kad su nastali ratovi za vladu nad Atlantskim Oceanom, bila je zgoda, koja je morskim gusarima pružila mogućnost da prave ogromne poslove. U to doba financirali su

Slika desno:

ULICA U ANTIOHIJI

U Antiohiji je nedavno francuska vojska proglasila opsadno stanje, jer su izbili nemiri radi sandžaka Aleksandrete (spor između Turske i Francuske)

gusarska razbojstva evropski bankari, koji su dobivali od tih bandita 50 postotaka plijena. Godine 1711. francuski gusar Troin napao je na jednoj svojoj ekspediciji Rio de Janeiro, oplijeni grad i dovezao plijen u vrijednosti od nekoliko milijuna. Dobitak je podijelio na pola s francuskim bankarima, koji su bili uložili svoj kapital u njegovo poduzeće.

Tridesetgodišnji rat pružio je ogromne dohotke češkomu velikašu Wallensteinu, vrhovnom i neograničenom zapovjedniku carske vojske. Ovaj rat vodio se na velikom području, po svoj Njemačkoj i okolnim zemljama i stajao je vrlo mnogo novaca. Da osigura caru stalno pritjecanje potrebnih novaca, organizovao je Wallenstein trgovačko društvo s velikim kapitalom, koje je financiralo ratne pohode i ujedno dobivalo dio plijena. Sam Wallenstein zaradio je imutak od nekoliko stotina milijuna i dobio u posjed veći dio zaplijenjenih imanja češke gospode, koja su se bila odmetnula od Ferdinanda II.

Uwrace, financijer iz doba francuske revolucije, stvorio je sebi lijepe kapitale dobavljajući odijelo i živež Napoleonovim vojskama, a kasnije Bourbonima.

Poslovna konjunktura Sjedinjenih Država, koja se žalosno svršila g. 1929. krahom na burzi u Wall Streetu, rodila se također iz rata. No davno još prije svjetskoga rata stjecali su različni američki bankari na sličan način bogatstvo. Za američkog rata god. 1864. i 1865. J. Morgan kupovao je u Evropi tisuće upotrebljenih pušaka i prodavao ih sjevernim vojskama s velikim dobitkom. Tako je imanje toga kneza raslo na gomilama oružja, koje je prolijevalo krv onih, koji su ginuli u bratoubilačkom ratu. Dalje velike zaslužbe dobila je kuća Morganova u svjetskom ratu. Kroz ruke Morganove prošli su svi zajmovi, koje su Sjedinjene Države podjeljivale od 1914. do 1920. godine. Ti zajmovi činili su dvije i po milijarde dolara.

Carnegie, drugi veliki financijer američki, prodao je g. 1901. svoje tvornice, koje su proizvodile oružje, za 500 milijuna dolara. Bio je započeo s malom radionicom — kovačnicom. Vojničke dobave omogućile su mu, da malu radionicu pretvori u milijunsko poduzeće.

Druga dva američka imena su Rockefeller i Vanderbildt. Rockefeller je zaradio na ratu milijardu dolara. Vanderbildt je stekao imutak prodajući za rata stare lađe južnim državama.

I u novije vrijeme imali su vojskovođe lijepe zarade od ratovanja. Napoleon je svojim generalima razdao gotovo 30 milijuna franaka. Taj novac tekao je u kase kao dio ucjena i kontribucija, koje su morale plaćati osvojene zemlje i gradovi. Maršal Ney dobivao je za svoj talenat 100 tisuća franaka, a Davoust 900 tisuća franaka.

Moć kuće Rotschilda došla je do vrhunca za Napoleonovih ratova, kad je Natan Rotschild financirao engleske ekspedicije Wellingtonove. Rotschildi se s pravom hvale, da su oni pobijedili Napoleona. Da nije bilo njihovih novaca, pruski maršal Blücher ne bi bio na vrijeme došao kod Waterloo, i Wellington ne bi bio dovoljno oboružan. U tim ratovima zaradili su Rotschildi četiri milijarde. Wellington je za svoju pobjedu dobio od vlade, kojoj je spasio financije, milijun funti nagrade.

Bismarck, koji je g. 1866. potukao Austriju kod Kraljičina Gradca, dobio je za to od pruskoga kralja pet milijuna. Zapovjednik britske flote u svjetskom ratu Jellicoe dobio je poslije bitke kod Skagerraka 100 tisuća funti, a maršal Hindenburg za uspješne operacije na fronti dobio je sedam milijuna maraka.

Ista se priča ponavlja i kasnije — sve do naših dana... Ginu nevini životi, propadaju hiljade i milijuni egzistencija, ruši se sreća čitavih naroda, a opet od svega toga imaju golemu korist — oni, »ratni bogovi«!...

O, kad će da mir zavlada u dušama svih naroda! O, kad će doći vrijeme, kad će države mirnim putem rješavati svoje sporove bez oružja, zajedničkim dogovorom! A doći će, mora doći vrijeme, kad će po riječima starozavjetnoga proroka »narodi sakovati od mačeva svojih plugove, a od kopalja motike; kad ne bude više uzimao mača narod protiv naroda, i kad se više ne će učiti ratovati; nego će svaki sjedjeti pod trsom svojim i pod smokvom svojom, i ne će biti tko bi ga strašio; jer su usta Gospodina vojska progovorila.« (Miheja 4, 3-4).

DUHOVITA OSVETA

Neki prijatelj njemačkoga pjesnika Josipa Šefela (rodio se g. 1826., umro g. 1896.) imao je sreću, te je mogao otputovati u Italiju. Šefel se vrlo žalostio, što nije mogao s prijateljem putovati, pa mu je to i rekao. Mjesto da ima osjećaja za prijatelja i da ga žali, prijatelj mu sa prve stanice svoga puta pošalje neplaćeni telegram ovoga sadržaja:

»Meni je još uvijek odlično!«

Nesamo da se narugao jadnome Šefelu, nego mu nanio i štete, pošto je on morao platiti telegram, a to za ono doba nije bila mala svota. No i on se snašao. Plati telegram i jedan sat kasnije pošalje na rimsku adresu svoga prijatelja vrlo težak neplaćeni veliki paket.

Prijatelj se silno začudio, kada nekoliko dana nakon svoga dolaska primi veliki paket poslan iz Heidelberga. Nije mu preostalo drugo, nego da plati u to doba velike troškove za taj paket i poče ga vrlo radoznalo odmatati.

U paketu nije bilo ništa nego jedan veliki kamen i mala ceduljica, na kojoj je pisalo:

»Ovaj mi je kamen pao sa srca, kad sam primio tvoj brzojav. S pozdravom tvoj V. Scheffel.«

Izvorni roman „Obitelji“

BILJEŽNICA S KOCKAMA

ROMAN IZ SUVREMENOG ŽIVOTA — NAPISAO IVO BALENTOVIĆ

I.

Kad su bljesnula prva električna svijetla, počela je padati kiša. Najprije gdjekoja kapljica, zatim sve više, čitav roj, pa je najzad počela tiho sipiti. Prolaznici su podigli ovratnike, a oči su im se suzno zablistale. Djevojke su se plaho osvrtale glagoljajući i kao da traže nešto na licima mladića. Riječi su tekle sporije i tromo su mrmorile u predvečernjoj ulici.

Bila je topla večer kasne jeseni. Asfalt se najprije navlažio, zatim su se na njemu zablistale prve malene i sitne lokvice, a na koncu se pretvorio u mokro blistavo ogledalo. Prolaznik se je sagnuo i ugleđao u asfaltu svoju pognutu figuru.

»Kako je to zanimljivo ogledalo!« prošaptao je.

Študent Marcel Marić tiho je koračao — sa rukama bezbrižno zabođenim u džepove lakog sivog ogrtača. Lijevi je bio prodrt. Zato je često turao prst u široku okruglu luknju i pri tome griskao donju usnu. Na uglu je ulice zastao na rubu pločnika i zafićukao najnoviju šlagersku ariju. Osluškivao je tihi šum kiše, koji se javio na prvim kišobranima.

Marcel je upravo razmišljao o tome: kako u džepu imade samo dvadeset i tri dinara, a gladan je i treba da pođe na večeru. Večera će stajati osam. Ostat će mu dakle još samo petnaest dinara.

Na ulicu upravo izjuriše prvi prodavači novina. Oči mu se zalijepiše za jedan šareni primjerak u ruci nekog starca, koji je polagano prošao ispred njega:

»Suđenje u Našičkoj aferi. — Krvava bitka kod Makale-a. — Japan cijepa Kinu.«

Marcel se gorko nasmjehnuo i sjetio, kako je sa drugovima polemizirao o toj istoj aferi. On je tada gromko galamio protiv korupcije! Da, sjeća se, koliko je žuči prosuo u lice ufitiljenim gospodskim sinovima pri raspravljanju o tome: čije su šume, ako se već nazivlju narodne? Zašto je država dozvolila nesistematsku eksploataciju tih šuma? Govorilo se mnogo i o tome: odakle to, da se toliko gospoda počeše tako naglo gojiti i graditi bijele luksuzne palače? Za čiji se novac podižu te petokatnice i te raskošne vile?

Sjetio se, kako je ulica gutala šest punih mjeseci senzacionalne naslove tih novina, koje su također bile plaćene da pišu tako i tako . . . Eto upravo je danas jedan nezaposleni obućar razlupao veliki izlog na kapitalističkoj prodavaonici cipela, a novine ne donose ni jednoga slova. Šta znači to? To znači, da su im začepljena usta; to znači, da se u novinama može pročitati samo ono, što se ne odnosi na te kraljeve i bogove, već što zadire u kožu siromaha, koji umiru po blatnim selima i periferijskim kućicama.

On se zakašljao i pljunuo. Još je padala kiša, ali nešto polaganije. Asfalt se blistao kao suza. Gorjela su svijetla raskošno i vedro. Izlozi, puni najrazličitijih predmeta, pokazivali su svoje lice pobuđujući u sitima želju, a u gladnima prijezir i ogorčenje. I Marcel se zagledao u par žutih cipela, pa se pritom sjetio, kako su njegove trošne i kako je desna upravo pred tri dana dobila luknju. Luknja je bila mala, veoma mala. Ali se sada proširuje. I čarapa je već proluknjala. Zato je jutros, kada se obuvao, morao čarapu vješto povući unutra. Tja, to se lako dade udesiti. Čarape ti nitko ne kontrolira. No da! Ako se slučajno i nađeš negdje među ogledalima i na parketima, nitko ti ne će reći, da skineš cipelu, kako bi ti pogledao čarape.

Motrio je dugo to umjetno svijetlo, što je mazno sjelo u svu širinu pokisle večernje ulice. To svijetlo je blistalo i dira oči kao neka tajanstvena prašina. Svijetlo je obilno i svaki je kutić pred njim razgolićen, a ipak, deset kilometara dalje polegle su u mraku niske malene kućice zgurne u blatu, među šumarcima i proplancima, a u njima nema nikakva svijetla. Ljudi tapaju po tami, kunu općinskog načelnika, što nije uredio stan i mrzovoljno otpljuvaju gorčinu.

NEDAVNO PREMINULA FILMSKA GLUMICA JEAN HARLOW.
Foto Metro-Goldwyn-Mayer

Marcel krene dalje. »Oči mu zapinju za tihu kavanu, na kojoj se koči veliki crni natpis »Zdravlje«. Sjajna kvaka doživlje ruku i ova se izvlači iz džepa; obuimlje sjajnu oblinu — i vrata tiho cvile.

»Kavana je skoro prazna. Tek dva para u kutu: dama i gospodin. Gospodin i dama. Kavane su obično prazne. To je znak vremena. Nekada su kavane bile pune brbljavih gostiju i svirala je svakodnevno glazba. Žene su se kreveljile i migoljile ističući ljepotu tijela. Danas se kavane napune samo nedjeljom. Tada nahrupe u njih besposličari, nahranjeni i ugojeni građani sa salastim trbusima, prpošne žene željne pokazivanja i dopadanja, siromašni studenti jedni radi dosade, a drugi u pomanjkanju ogrijeva u iznajmljenim mansardnim sobicama.

Marcel je naručio bijelu kavu, svukao ogrtač i prošetao se iz jednoga ugla u drugi. Na jednoj je stijeni visjela karta Abesinije i na njoj su bile zabodene male iglice sa zastavicama, koje su imale jasno predočiti strateški položaj talijanskih kolonijalnih osvajača. Pod velikim slovima ABESINIJA, bilo je rukom napisano:

»Abasso il bandito italiano!«

Marcel se nasmjehnuo. Duhovitost vatrenoga protivnika fašističkog imperijalizma uzrokovala je, da je široko i sa zadovoljstvom zijevnuo:

»Abesinija! Šlager nad šlagerima! Abesinija u kinu. Abesinija u kazalištu. Na radu. Abesinija u narodnoj skupštini. Novine i ilustrovani listovi pretvoriše se isključivo u Abesiniju. Ona im je jedini sadržaj i svrha... Halo!« zovnuo je debeljuškastu rumenu kelnericu.

»Izvolite, molim.«

»Šta vi mislite o Abesiniji?«

»Kako, šta mislim?«

»Pa o tome: tko će pobijediti u ratu? Italija ili ona — Abesinija?«

»Hm! Ja mislim, da može pobijediti samo Heile Selasie.«

»Gle! Tko vam je to rekao?«

»Moj dečko, ako baš želite znati.«

»U redu. Hvala vam. Sad barem znam!« nasmijao se Marcel i počeo hitro srkati kavu.

»Abesinija! Problem nad problemima. Moje su hlače pohabane i jedva će izdržati mjesec dana, a ja vodim razgovor o Abesiniji! O tome govori grad, ulica o tome bruji. Pa eto, jutros je jedan mladić dokončao život zato, jer nije imao dovoljno sreće u ljubavi. Dvoje su opet skočili sa tornja katedrale zato, jer su bolovali od sentimentalnosti i erotičke melankolije. Ali to nijesu nikakve senzacije! Važno je: da li je ras Guksa prešao u tabor Talijanima!... Ras Guksa! On i jedne poderane hlače. Ras Guksa i afera Našice! Sjajno. Jedan par lipicanera i otplata seljačkih dugova. Abesinija i problem rata u Evropi.«

Nad stolom je gorilo zeleno svijetlo. U cijelom su lokalu vladala zelena svijetla. Sat je pokazivao sedam.

Vani je padala kiša. Još se čulo, kako šumi padajući na asfalt i na platno napetih kišobrana.

Ušao je još jedan par. On mlad i vitak. A ona plavokosa, nasmijana.

»Kažem ti, ako pobijedi Abesinija, kupit ću ti zlatni medaljon sa lančićem.« Tako je govorio muškarac i otpuhivao guste dimove. A ona se djetinski mazno nasmijala.

»Ha hahi!«

Žena je imala sjajne i zaljubljene oči. Kosa joj je bila pomno začešljana. Marcel je okom pomilovao njeno blago nasmijano lice i zaželio u tome času, da pobijedi Abesinija...

Izišao je.

U trijemu iste kuće opet se zaustavio i popeo na jednu stepenicu iznad asfalta. Čitao je natpise nad lokalima goleme kućerine preko puta.

»Trgovina manufakture. — Skladište gotovih odijela. — Kraljevska trafika i papirnica. — Prodavaonica južnog voća.«

Pošao je odvažno preko ulice, posegnuo rukom u džep i ušao u trafiku i papirnicu.

»Molim dvije bilježnice, ali sa linijama.«

Prodavačica, djevojka mlada, vitka i nasmijana pogledala ga je živo. Jedan trenutak ga tako motrila, segnula rukom u policu, a malena djevojčica do nje, pomnjivo je pravila zamotuljak.

Marcel je opazio, da prodavačica imade zagoritu zelenu haljinu, da je vitka, mlada i vedra. Svidjela mu se nekako ta zelena boja. Skupio je povraćeni sitniš, tisnuo ga u džep i pošao prema vratima.

»Halo, zaboravili ste...«

Glas je bio zvučan i mek.

»Kako mi se to moglo desiti?« nasmija se on, vrati se, primi zamotuljak i još jednom pogleda u djevojku. »Lijepa je kao proljetni cvijetak!« pomisli i uputi se van.

Pođe bez cilja... Kiša je jenjavala... Sklapali su se kišobrani.

Marcel otvori zamotuljak i začuđeno podigne obrve. Bila je samo jedna bilježnica. Vrati se natrag, neodlučno i tromo.

»Da li ćete vjerovati? Zabuna s vaše strane.«

Djevojka se neznatno zarumeni. Bez premišljanja podigne ruku, dohvati jednu bilježnicu i smješkajući se pruži mu je.

Marcel se na izlazu hotimično osvrne. Djevojka ga je pratila očima.

»Što hoće ove tamne oči?«

Pogledao je bilježnicu i prolistao je... Bila je sa kockama... Ali se nije vraćao.

(Nastavit će se.)

NOVA JAKŠIĆEVA PRIPOVIJEST

Ante Jakšić poznat je hrvatskoj javnosti sa svojim lirskim pjesmama, od kojih su neke izlazile i u »Obitelji«. No on se istakao i kao dobar pisac pripovijesti, od kojih je također lijepi broj objelodanjen u »Obitelji«. Sada je ugledala svijetlo prva oveća njegova pripovijest »Marija« i to u posebnoj, lijepo opremljenoj knjizi. Po auktorovoj oznaci to bi imala biti »lirska novela« — i doista ona ima pretežno lirski karakter.

Poslije nekoliko probranih reminiscencija na iščekivanu, ali neostvarenu sreću, pisac odmah prelazi na radnju. Sadržaj te radnje nije nikakova naročita novost, ali način obradbe i lično formuliranje toga sadržaja nosi posebne oznake i predstavlja najveću vrijednost nove Jakšićeve novele. Sadržaj je zaodjenut u miran, kitnjast stil, koji je ponekad i odviše blještav, a koji ima sve osobine liričara.

Za današnjicu nije baš uvijek mjerodavan kriterij, da je poezija ono, što je u stihu, a proza ono, što nije u stihu. Poezija je raskinula obruč vanjskog oblika ili forme. Kakogod imamo mnogo stihova, koji nisu poezija, isto tako imamo i mnogo »proze«, koja nije proza... Ovo posljednje gotovo u cijelosti možemo primijeniti na Jakšićevu »Mariju«. Pojedine su riječi i figure tako meke (istina neke su i tražene, ali nisu knjiške i namješte), da pristaju za najnježniju liriku. Pažljivim čitanjem čujemo punu melodiju riječi, nesamo bogatih sadržajem, novih po formi, nego i obojenih prikladnim akordom. Njihova glazba nadomiješta ono, što se ne da svesti »pod smisao« naših riječi. Pored bogatstva i smisla našeg jezika i za najtanje arabeske, iskače u ovoj noveli pjesnikova spretna igra mašte. Na primjer, on veli: »dok je cvjetala pjena vala kao višnjin cvijet« i slično. To nije razbacivanje i nepotrebna pitoresknost, već blagdansko ruho za svakidanje riječi. Jakšić je često u izrazu simbolist, efektom impresionist s naglašenim artizmom. Kod njega staza, kesten, mjesec, mir — nisu predmeti odnosno pojave, već bića, koja sad oživljuju šumu, sad bdiju nad selom u zimsko predvečerje, a ponekad su kao dekoracija pozadini.

Interpretacija nekih dijaloga i prizora je čisto pjesnička. Osjećajni lirik u razgovoru podiže glavu, gleda oko sebe i razgovor je praćen mnogim refleksijama na prirodu, koja uvijek upotpunjuje momenat. Poredbe i epiteti iz narodne pjesme vrlo su lijepi i u potpunom skladu sa figurama strogo umjetničkim, a Marija u krugu svega tog kreće se kao kraljevna. Na jednom mjestu pisac veli:

AUKTOR PRIPOVIJESTI „MARIJA"
i suradnik „Obitelji" Ante Jakšić

»Ona je prošla.

Za njom su gledali vitki i nasmijani jablani.

Za njom su pohrlile ptice.

Za njom je zaskakutalo svijetlo po lišću i granju, i sunce joj se ljeskalo na uzanim leđima, da mi se činilo, da ga ona odnosi u kućicu svoga odmaranja.«

Preveliko gomilanje epiteta ponekad kvari glatkoću izraza. Mela i Marija vrlo su štedljive u riječi. Dijalozi su odmjereni, pisani povišenim tonom. Pisac nas često po iskrenoj riječi upravo neopazice dovodi u svoju »uzanu sobu« ili u predvečerje za »zastrti prozor«, da i mi uz njega proživljavamo njegov svijet.

U poglavlju »Marija piše« pisac govori, ako ne više, a ono bar isto toliko o periferijskom životu kao i pod naslovom »Na periferiji«. To nam ne će biti čudno, ako samo točno shvatimo značenje naslova: »Na periferiji«. Nije Željko samo na periferiji obzirom na milieu, u kojem živi, nego i zato, što je zaboravljen od Marije, od svijeta. Zabačenost, zaborav, neiskrena pismena očitovanja te lažne nade, to su glavne niti, kojima je protkano to poglavlje.

Riječi, koje susrećemo već na putu početku radnje: »kako li sam umoran, majko, od praznine života, i kako je teško, biti ipak sam i napušten« — moramo primiti kao intonaciju, koja daje deprimiran ton cijeloj noveli. Vrlo je pohvalna crta cijele novele — produhovljenost. Ljubav je čista, bijela kao staza pokrivena snijegom, zasnovana na idealima, koji su daleko od bljutave ulice. Prešao je daleko od realnosti, kad crta Željka, da ne osjeća potrebu nego samo za onim, što je u njemu, a što je izvan njega, to mu je sve suvišno — i ne razumije ljude, koji nemaju istih misli. Odveć je velik idealist, zato i nailazi na razočaranja.

Dojam »Marije« kao cjeline vrlo je ugodan. Čitajući žalimo, što nam reci brzo izmiču i što je pripovijest tako kratka. I baš poradi njezine kratkoće čini nam se, da su neka mjesta, koja su pisana u tomu moraliziranja i pjesnikova opravdanja, možda i preduga. Da je djelo zamišljeno na široj osnovici, to se ne bi ni ispoljilo u tolikoj mjeri. Sadržaj »Marije« uz izvjesnu razradbu bio bi vrlo podesan za roman. Pisac bi imao prilike da pojedine prizore upotpuni, da stvori efektniji svršetak, da simpatičnoj Meli povjeri veću ulogu. Ali on to nije ni namjeravao i »Marija«, kakva doista jest, ima sve odlike iskrene i književno pisane novele.

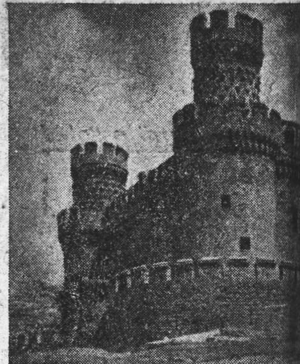
MATO SOKOLIĆ

STAROST I STVARANJE

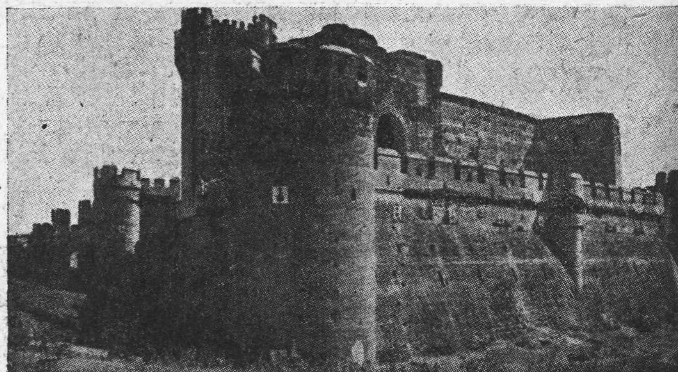
U književnosti, a i na drugim poljima ljudske djelatnosti, često se govori o borbi »mladih« i »starih«. I pritom se naglasuje, kako je tek mladost sposobna za stvaranje i kako prema tome njoj treba dati u ruke vodstvo svih nastojanja.

Doista ima ljudi, koji su se u mladosti svojoj podigli do najvećih uspjeha, ali ih ima velik broj, koji su tek u starosti svojoj izveli najznačajnija djela. Vojskovođi Hindenburgu je g. 1914. bilo 67, maršalu Fošu 63. godine, a oni su tek iza toga, u svjetskom ratu učinili najznamenitije podvige. Filozof Kant je u svojoj 74. godini napisao svoju »Antropologiju« i »Metafiziku etike«. Povjesničar Ranke počeo je svoju »Povijest svijeta« pisati u 80. godini, a do 91. godine napisao je dvanaest debelih knjiga. Pjesnik Goethe je završio »Fausta«, kad mu je bilo 80. godina. Slikar Tizian naslikao je znamenitu »Bitku kod Lepanta« u 98. godini života. I t. d.

Neposredan je stoga napadaj »mladih« na »stare«, kad sebi u prilog kao razlog navođe nesposobnost starih za bilokakvu aktivnost ili stvaranje. Jedan sveučilišni profesor proučavajući razna zvanja i zanimanja u odnosu prema stvaranju došao je do ovih zaključaka: sportista je »u najboljoj formi«, kad je njegovo tijelo u najboljem zdravlju; okretni mehaničari dostignu vrhunac kapaciteta u svom pozivu otprilike deset godina poslije biološke zrelosti; ali intelektualci potpuno sazrijevaju tek dvadeset godina po završenom fizičkom razvoju. »Zato,« veli taj učenjak, »kad pitamo, da li je netko već star, moramo uvijek nadodati — za što je star? Za trkalište i tvornicu čovjek i od 40 godina teško ide; ali kad se radi o misaonim stvarima, gdje je potrebno ostvariti velike pothvate ili gdje treba veliko iskustvo, ni 70 godina nije još previše!«

Slika desno:
STARI GRAD U MANZANARESU DE LA SIERRA (KOD MADRIDA)

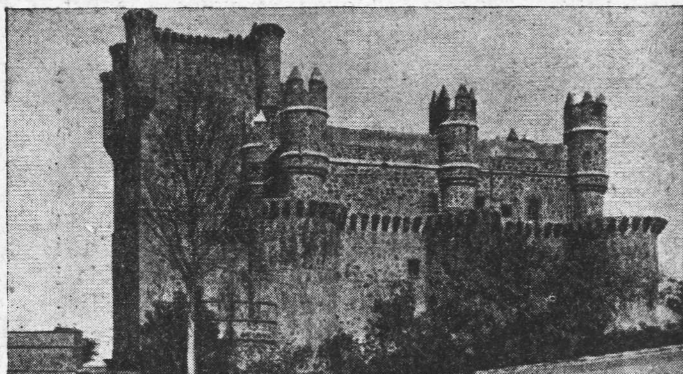

Slika dolje:
GRAD U MOTI KRAJ MEDINE DEL CAMPO

STARI ŠPANJ

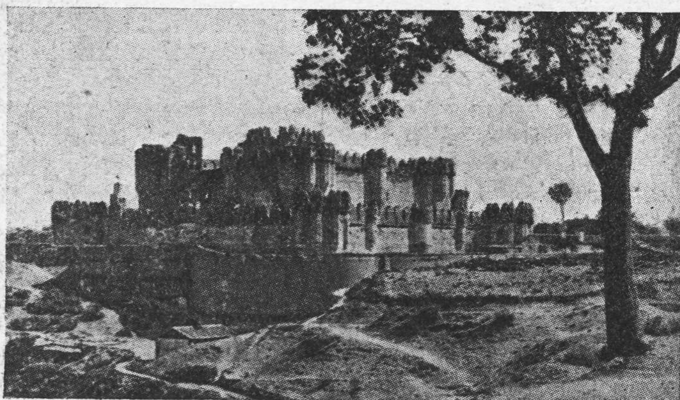
U sadašnjem krvavom ratu, koji hara u Španiji, uništene su mnoge prekrasne crkve, dvorci i građevine, razorene su mnoge skupocjene umjetnine, kulturni spomenici i dragocjene narodne uspomene iz slavne prošlosti, kojom se pred čitavim svijetom diči španjolski narod. U barbarskim nedjelima proti svemu, što govori u prilog snažne vjere te »najkatoličkije zemlje« i nacionalne svijesti španjolskog naroda, prednjače marksističkim bezboštvom i komunističkim internacionalizmom zadojeni fanatici neprijateljski raspoloženi proti svima ostacima katoličke Španjolske, sredovječne Španjolske, i uništavaju i ubijaju nesamo svećenstvo, muževe, žene i djecu, u kojima nepokolebivo živi stara vjera i stari narodni ponos, nego i sravnjuju sa zemljom i sve one nijeme svjedoke katoličke i nacionalne veličine, što ih je pobožna ruka oduševljenog Španjolca u prošlosti podigla. Ti nijemi svjedoci iz španjolske prošlosti najočitije govore o izdajsku svih protukatoličkih, boljševičkih i internacionalnih struja, koje su uskovitlale sadašnje krvavo vrenje u Španjolskoj. Zato je nemilosrdna prema njima ruka bezbožnika i zato se ne štedi njihova umjetnička i kulturna vrijednost . . .

Posebnu ljepotu i čar ubavoj španjolskoj krajini daju njezini stari gradovi i dvorci, koji se dižu prema nebu kao tihi stražari prostranih ravnica i dolina. Tih

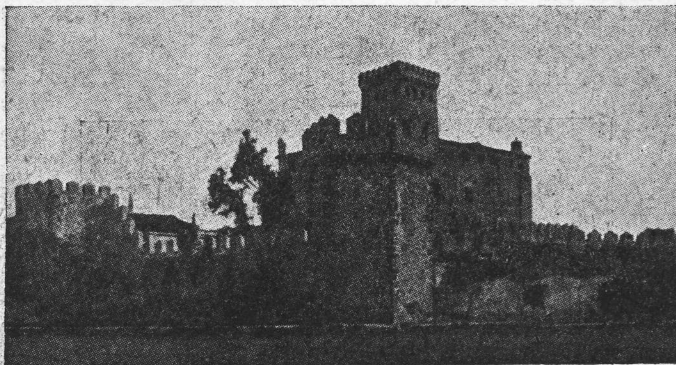
STARI ŠPANJOLSKI GRAD GVADAMUR
Nalazi se u provinciji Toledo

Slika desno:
PREKRASNI COCA-GRAD
Nalazi se u Segovijskoj provinciji

Slika dolje:
STARI ŠPANJOLSKI GRAD
U BENISANU
Nalazi se u provinciji
Valenciji
Foto Mas

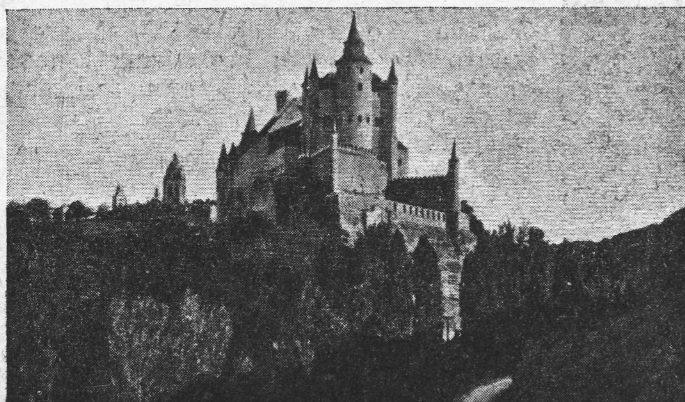
(…)LSKI GRADOVI

Napisao B. Markulin

starih dvoraca i gradova nalazimo kroz čitavu Španjolsku — a ni do danas nisu im godine mogle da unište drevnu čvrstoću i sjaj. Kao da su te građevine srasle s onim krajem, u kojemu se nalaze: sad ih vidimo na brežuljcima, odakle kao orlovi bdiju nad širokim prostorima, sada u nizinama, gdje su oko sebe okupili bijele gradove i sela. Kameniti, tvrdi, neukrotivi — čine nam se kao izraz karaktera i ćudi onih, koji su ih sazdali.

Razlikujemo dvije vrsti takvih građevina: one, koje su sagrađene isključivo zbog vojničkih svrha, i one, koje su sagrađene za stanovanje! U vojničke svrhe grade se kašteli na granici, na obalama ili na obrambenim linijama. U 12. i 13. stoljeću nastali su čvrsti kašteli, koji su služili plemstvu za stanovanje; u 14. stoljeću plemstvo već gradi za stanovanje — dvorce. Stari gradovi su pomalo izgubili svoju prvotnu svrhu — kao obranbena snaga i zaštita od neprijatelja i počeli su se u nutrašnjosti preudešavati za stanovanje.

Od starih španjolskih gradova svima je postao poznat Alkazar u Segoviji po herojstvu nacionalnih četa, koje su u njemu dugo vremena izdržale ljutu navalu neprijatelja. Između čitavog niza starih dvorova i dvoraca ističu se trideset i tri svojom ljepotom iznad ostalih. Mi ovdje donosimo slike nekih najznačajnijih po svom građevnom stilu i položaju.

MEDICINSKI PROBLEM

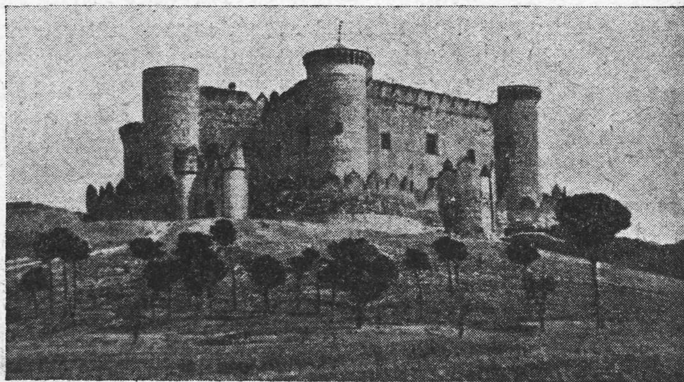
Vrsni liječnik dr Hill, uvrijeđen od kraljevske akademije u Londonu, koja ga nije bila primila za člana, razmišljao je, kako da se toj ustanovi osveti . . . Pod izmišljenim imenom jednoga liječnika iz provincije pošlje sekretaru akademije izvještaj o liječenju, koje je bio nedavno poduzeo na jednom bolesniku.

»Jedan mornar,« pisao je Hill, »slomio je bio nogu. Slučajno sam se ondje desio i sastavio sam dijelove slomljene noge, i pošto sam ih čvrsto omotao konopom, zalio sam ih dobro katranom. Za kratko vrijeme mornar je osjetio djelovanje sredstva i služio se svojom nogom kao i prije.«

U isto vrijeme bio je Barkeley, biskup u Cloyenu, objelodanio svoju knjigu o djelovanju katranske vode. To je djelo uzbunilo veliku pažnju i razdijelilo liječnike u dva tabora. Izvještaj liječnikov bio je vrlo ozbiljno pročitan u javnoj sjednici akademije, i kapaciteti su se prepirali vrlo živo o tom čudesnom liječenju. Jedni su vidjeli u tome najočevidniji dokaz izvrsnosti katranske vode, drugi su tvrdili ili da noga nije sasvim bila slomljena, ili da nije mogla biti tako brzo izliječena. Pisali su i štampali mnijenja za i protiv, kad akademija dobije drugo pismo od onoga ladanjskog liječnika, koji je ovaj put sekretaru napisao:

»U posljednjem svojem pismu zaboravio sam vam bio reći, da je slomljena noga onoga mornara bila drvena.«

Dajte svoj potpis za duhovno hodočašće u Svetu Zemlju, ako još do sada to niste učinili! Još ima vremena kroz ovaj tjedan.

ČVRSTI STARI GRAD BELMONTE
Nalazi se u provinciji Cuenca

Slika lijevo:
SLIKOVITI STARI DVORAC U SEGOVIJI
Foto Mas

NEOROMANTIKA

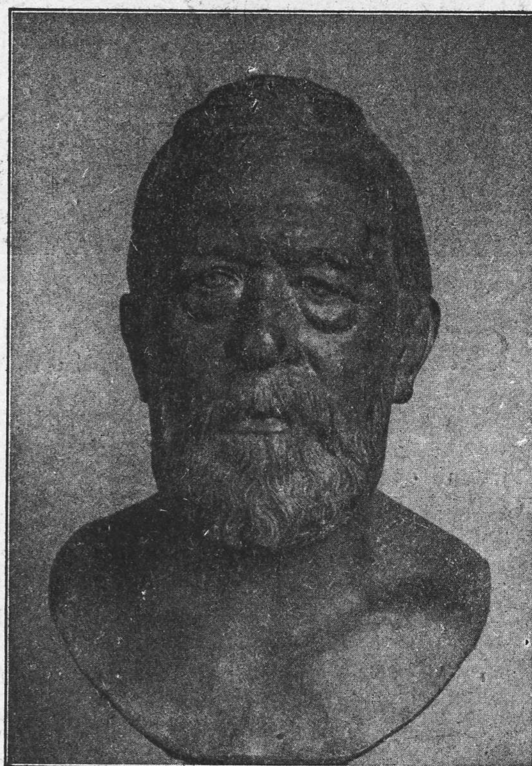
Napisao Luka Perinić

Ljudi su često nepravedni prema romantici u umjetnosti. Ta nepravda napose izbija u suvremenim danima, jer su novi estete istovremeno i neki ideolozi, koji sve vrijednosti ljudske aktivnosti procjenjuju kroz prizmu socijalnih i ekonomskih problema. No neoprostiva je pogreška, kad se jedne aktivnosti kude ili hvale ne po mjerilu njima svojstvenom, nego po mjerilu nekih drugih aktivnosti. Proglašivati vrijednim ili nevrijednim umjetničko djelo ne zbog njegovih umjetničkih kvaliteta, nego zbog njegove neopravdanosti — recimo — sociološke, bilo bi isto, kao kad bismo vrijednost jednoga filozofskog djela ocjenjivali po papiru, na kojemu je štampano, ili po njegovoj praktičnoj uporabi u uzornom domaćinstvu. Prije nego što su nastupili socijalni problemi na popriště velikog interesa, postojala su i te kako vrijedna umjetnička djela, a i danas postoji more slikarskih, kazališnih i pjesničkih umotvorina, koje su sociološki duboko potkovane, a koje uza sve to nemaju ni trunka od estetskih vrijednosti... Zato je nepravedno i romantiku obarati sa stajališta realizma, kao što je nepravedno realizam obarati sa stajališta romantike. Romantika je bez sumnje dala lijepi niz djela, koja su doista umjetnička, i majstora, koji doista mogu nositi slikarsko ime.

Impresionizam, čedo napretka prirodnih znanosti i uživljavanja u fizičku zazbiljnost, nastupio je kao reakcija na klasicizam i na romantiku. No zanimljivo je, da su i u samom zamahu impresionizma ostale sačuvane te slikarske struje. I iza impresionizma i paralelno s njim romantika se budila u neoromantiku, jer je nije posvema zadovoljio pravac, u koji je vodio sam impresionizam. Romantika je vječita potreba razvoja umjetničkog, kao što je i klasicizam, koji s njom alternativno nastupa... Jezgra umjetničkog stvaranja, koja nosi osjećajno-fantazijski karakter, obzirom na sebe samu ne mijenja se ni kod romantike, ni kod klasicizma, ni kod realizma. Razlika je sadržajna, u objektima, u obradbi, u interesu, koji više inklinira prema čuvstvu ili rezoniranju ili mašti ili nečemu drugome, a ne u samoj stvaralačkoj djelatnosti.

No i sve romantičke struje u vjekovima nisu jednake. Neoromantici su nešto posve drugo, nego što su bili romantici prije njih, jer neoromantici u sebi nose slikarska iskustva, koja nisu bila dana njihovim pretečama — romanticima. I stečevine samog impresionizma ukalupljene su u formaciju shvaćanja i rada neoromantika! Na taj način nema ponavljanja u umjetničkom svijetu uopće, pa ni u samoj romantici.

Impresionizam je započeo u Francuskoj, no mimo impresionista u Parizu je Charles Cazin († 1901.) izrađivao poseban mekušasti slikarski izraz, koji je volio liriku sumračja, a Eugène Carrière († 1906.) se opajao romantikom chiaro-scurog kontrasta, gdje je iz tame kao čarobnjak izvlačio smirena lica puna svjetlosti. Njima su se priključili i mnogi drugi u domovini i u inozemstvu, koji se uz moderni realizam priklanjaju neoromantici, jer su u mnogočem imali dodirnih točaka. Poznat je Francuz Puvis de Chavaunes († 1898.) sa svojim dekorativnim i monumentalnim slikarstvom, na koje se impresionizam kao čisto subjektivan nije mogao osvrtati i koje nije mogao riješiti. Poznat je i drugi Francuz Gustave Moreau († 1898.) sa svojim upravo fantastičkim kreacijama i neobičnim sadržajima, u koje se impresionizam nikad ne bi upuštao.

ARNOLD BÖCKLIN
Poprsje izrađeno od umjetnika A. Hildelbranda

Slika lijevo:
OBITELJ
Naslikao Eugen Carrière

Slika desno:
VESLAČI
Fresko slika od Hansa von Maréesa

No svakako su najglavnija dva njemačka neoromantika: Arnold Böcklin i Anselm Feuerbach. Oni su međusobno različite umjetničke naravi, no zajednička im je inspiracija nad sadržajima, koji su izvan krute realnosti i koji su »idealni i fizički lijepi«. To je i razlog, da su njihove slike postale vrlo popularne, jer svi mi uvijek više volimo ono, o čemu sanjamo, a što nemao, nego ono, što nam je dano i što proživ ljujemo.

Böcklin je težio za širokim prostorima i bogatim, upravo raskošnim sadržajima i dimenzijama, težio je prema sintetiziranju, a bježao od detaljiranja, seciranja i analiziranja impresionističkih majstora. Böcklin (rodio se g. 1827., a umro 1907.) je zaljubljen u južnjački pejsaž, južnu živahnost i daleku mitologiju. Osobito mu je draga smirena priroda, koju nastavaju nadzemaljska bića.

Feuerbach (rodio se 1829. a umro je 1880.) je također na južnim sadržajima našao svoje smirenje, no njegove tvorevine ne ispunjavaju velike prostore. Likovi su mu više reljefni i nose u sebi jaku duševnu aktivnost... K njemu se pridružuje Hans von Marées (1837.—1887.), koji je težio k monumentalnom slikarstvu, a posebno se ističu njegovi freski u Napulju. Hans Thoma (1839.—1924.) je poput svih njemačkih neoromantika crpio nadahnuće na talijanskim tendencijama i krajoliku, no kasnije je htio da sve prilagodi osvjetljenju, koje mu daje rodni kraj, te da i pejsaž i ljude »nacionalizira«. U tom pravcu imao je mnogo nasljednika. Njegov suvremenik bio je Max Klinger (1857.—1920.), koji je eklektik, ali tipičan za svoje doba, jer je znao kao jaka ličnost da u sebi sintetizira sve karakteristike svoje epohe. Bio je i slikar i kipar, odatle na njegovim slikama česte plastičke oznake.

I Franz von Stuck († 1928.) i G. Klimt († 1918.) i Ludwig von Hofmann i Karl Haider († 1912.) i W. Steinhausen († 1924.) i mnogi drugi slijede u mnogočemu neoromantičku struju, no svaki od njih hoće da nešto posebna zahvati i nešto lična istakne. Njihovi učenici razišli su se po raznim zemljama, pa i u hrvatskom slikarstvu imamo njihovih utjecaja, koji se u različitim oblicima i nastojanjima pojavljuju sve do današnjih dana.

ČEKANJE

Napisala Zdenka Jušić-Seunik

Čekam te, prelijepi dane, za koji gradim prijesto u srcu. Čekam te, sunce, koje griješ, a ne pališ, svijetliš, a ne zasljepljuješ i ne ćeš zaći, da me stravom ne prožme hladnoća i mrak.

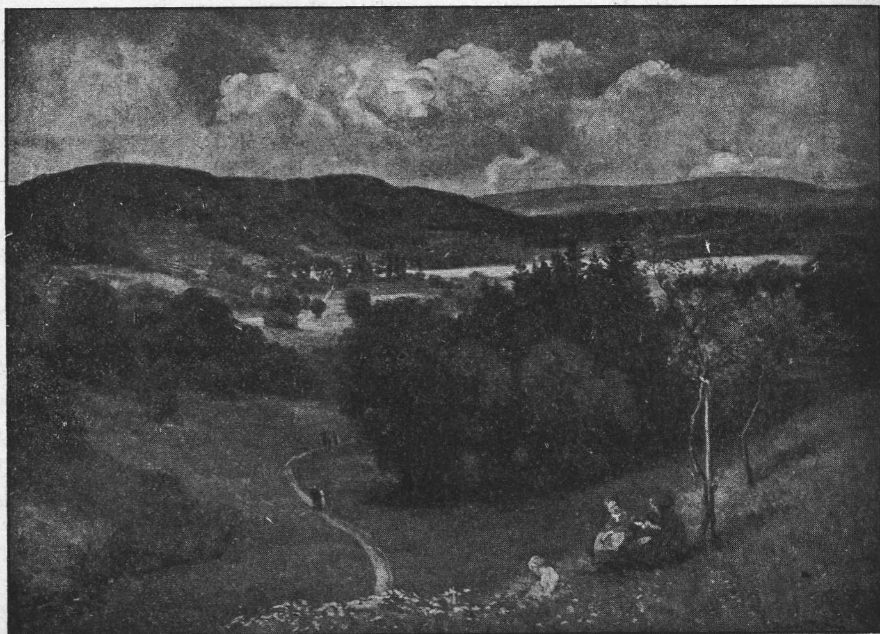
Čekam te, ljubavi, što se poklanjaš bez računa i živiš od svog bogatstva; čekam te, srećo, da mi ispuniš najčišće snove, koji oslobađaju i onda, kad nam se čini, da smo zauvijek okovani. Ja čekam danas i čekat ću sutra. Kad huji kraj mene zlo i prolazi sanjano, a nedosanjano, doživljeno, a neiživljeno u meni u punoj veličini i snazi dobrog ili bolnog, moja se misao penje strmim i teškim, no lijepim putem, koji vodi k ispunjenju tih čežnja, što se razgaraju.

Penjem se, polako ili brže, sustajem i opet nastavljam uspon, ali što mi se čini katkad, da sam bliže cilju, tim je on dalji i moram opet iznova da ga osvojim.

Ali tko će stići do tebe, ispunjenje mojih nemira i želja! Kad će se završiti uspinjanje, koje je započelo još davno, pa da ništa tako veliko i krasno ne ću više čekati!

Sve prolazi, ali čekanje ostaje i onda, kad huji kraj mene zlo i prolazi sanjano, a nedosanjano, — doživljeno, a ne iživljeno.

Slika desno:
POGLED NA DOLINU
Naslikao Hans Thoma

MUDRI ZLATAR

Napisala Božena Nemcova

Radošu je bilo osamnaest godina, kad su mu umrli roditelji. Nije mu preostalo ništa drugo, nego da pođe u potragu za službom. Mislio je, kad idem služiti, idem u veliko mjesto; posla ću dobiti. Skupio je svoje stvari i otišao . . . Nedaleko grada pozdravilo ga je »Mudro s razumom«. Od toga časa bio je tako mudar i razuman, kao da je učio visoke škole — i sve, što bi uzeo u ruke, moralo mu je uspjeti.

Ide Radoš lijepim ulicama i opazi prekrasan zlatarski dućan, a u njemu sjedi kod posla mnogo radnika. To mu se jako dopalo i odmah je pomislio, da ne će ići služiti, nego da će učiti za zlatara. Bez predomišljanja uđe u radionicu, pristojno pozdravi gazdu i zamoli, da ga primi kao naučnika.

»No, ja ću te primiti,« rekao je gazda, »ali ti si već malko prestar za naučnika. Dok izučiš, bit će ti već dvadeset i šesta.«

»Svejedno, gospodine! Ja nemam novaca da platim učenje, ali vi ćete sigurno biti sa mnom zadovoljni,« rekao je Radoš.

»Dobro; ostani,« rekao je gazda, pokazao mu, gdje će smjestiti svoje stvari i gdje će spavati. Kad se smjestio, odmah se našao kod posla. Isprva su mu se drugovi smijali, da je nespretan učenik, ali su brzo zašutjeli. Što je Radoš primio u ruke, sve mu je uspjelo; a što su drugi dvije godine učili, to je on znao za tjedan dana. Za četrnaest dana radio je već prstenje, naušnice i narukvice tako lijepo, da ih je veselje bilo gledati.

»Ne znam,« rekao je gazda svojoj ženi, »što bih mislio o Radošu; je li već izučio, pa me samo za nos vuče, ili se rodio pod sretnom zvijezdom.«

»Ne, nemoj misliti, da ti je slagao, jer on nikada ne laže,« branila je gazdarica naučnika, koji je i njoj bio po volji.

Jednom Radoš s gazdom je išao po gradu, koji je bio vrlo velik, a živio je u njemu kralj. Na mostu opazi lubanju nataknutu na kolac. Radoš upita gazdu, što to znači, a ovaj mu ovako ispripovjedi:

»Naš kralj ima jedinicu kćerku, tako krasnu djevojku, da joj nadaleko nema ravne. Od svoje dvanaeste godine ona ne govori, a nitko nije mogao doznati, da li od svoje volje ili odredbom Božjom. Koliko je tu već bilo liječnika i učenjaka, ali nitko je nije mogao navesti da što kaže. Ona čita, jaši, šeće, krasno veze, ali sve čini šutke. Prije tri godine našla se ovdje mudra vještica, koja je rekla, da je kraljevna Ljubica razačarana i da će to tako dugo trajati, dok se ne nađe mladić, koji će je navesti da progovori. A kralj je odmah proglasio, da će svoju kćerku dati onome za ženu, koji je navede da progovori, pa bio on siromašan ili bogat. Tu su dolazili svakojaki ljudi, koji su kraljevnu liječili, ali je nisu ozdravili. Kralja je to ozlovoljilo, a kraljevnu još više, zato se povukla u svoje odaje, te nije iz njih ni izlazila. A kralj je naredio, da će se onome, koji odsada bude liječio kraljevnu, a ne izliječio je u tri dana, odrubiti glava. I prestali su momci dolaziti; no najednom došao je opet neki mladi gospodin vrlo visokog roda. Kralj mu dopusti, da pokuša liječiti kraljevnu. Tri dana je klečao pred Ljubicom i neprestano je prosio, da mu barem jednu jedinu riječ kaže, ali ona se nije niti maknula. Treći dan je i on izgubio glavu, i ta je eno nataknuta na kolac kao strašilo.«

Radoša to zapanji, i bilo mu je žao lijepe Ljubice. Bio je već godinu dana kod svoga gospodara, koji ga je pazio kao oko u glavi te se već dogovarao sa ženom, da bi Radoša zadržali kao svoje dijete, ako ostane i nadalje tako dobar.

Jednoga dana dođe kraljev dvorjanin i naruči kod majstora nakit za kraljevnu. Taj mora biti tako krasan, kakvog još dosad nije bilo.

Zlatar obeća, ali kada je dvorjanin otišao, počeše se iza uha ne znajući, kako će to izvesti i kome da taj posao povjeri.

»Što vam se, gospodaru, dogodilo, da ste tako zamišljeni?« upita Radoš.

Zlatar mu sve ispriča.

»Ne brinite se, gospodaru, ja ću sam to izvesti, i sigurno će kralj biti zadovoljan.«

»Zar misliš, Radošu, da ćeš izvesti posao, koji se i ja bojim da izvršim? Kako ti mogu dati toliko zlata i dragoga kamenja, pa da to kvariš?«

»Dajte mi da učinim nešto za pokus, pa ako vam se bude svidjelo, onda mi dajte i drugo.«

Zlatar je pristao, dao je zlato i dragi kamen, a Radoš se odmah primio posla. Kako se stari zlatar začudio, kad mu je Radoš donio gotov prsten! Nije bilo ljepšega u cijelom dućanu. Zlatar mu je vrlo rado dao zlata i dragulja, da i ostale nakite izradi. Radoš je upro sve sile, a kada je bio gotov, napravio je i srebrnu kutiju, i sve nakite u nju složio te ju odnio gospodaru.

Kada je gospodar vidio sve tako divno izrađeno, zagrli Radoša i reče:

»Od danas si ti majstor i ja ti više ne mogu zapovijedati, jer si me daleko prestigao!«

Bio je to posao, koji bi malo tko znao izvesti. Čovjek nije znao, čemu da se više divi, da li kraljevskom dijademu ili ovratniku ili prekrasnim naušnicama, narukvici i drugim sitnicama. Bile su to niti tako tanke, kao da ih je pauk pleo, a listići i cvjetići, kao da su iz zemlje izrasli.

»Momče, šta da ti za to dađem?« pitao je majstor sav sretan.

»Dopustite mi, da to kralju sam odnesem.«

Majstor mu to rado dozvoli, a Radoš ode u kraljev dvor. Kada je rekao, da nosi kralju naručene dragocjenosti, bio je odmah pušten pred kralja. Duboko se poklonio i predao kralju srebrnu kutiju. Kad je kralj digao poklopac, njegovo je lice zasjalo i sa udivljenjem je promatrao dragocjeni nakit.

»Možeš li mi reći, mladiću, tko je to izradio?« upitao ga je kralj razdragano.

»Ja sâm, milostivi kralju!« odgovori Radoš.

»Pa ti si, mladiću, tako veliki umjetnik, kakva dosad nisam upoznao. Reci, mogu li ti za nagradu ispuniti kakvu želju?« Reče kralj, koji je gotovo zaplakao od radosti.

»Milostivi kralju! Čuo sam, da puštaš svakoga kraljevni, tko hoće da pokuša da joj povrati govor. I ja bih to rado pokušao, zato molim vašu kraljevsku milost, da smijem i ja ići k njoj.« Tako je Radoš molio kralja, čekajući sa strahom, što će mu kralj odgovoriti.

»Svakako, da te puštam, mladiću, da ideš k njoj i da joj pokušaš povratiti govor, ali bi mi bilo žao, kad ti to ne bi uspjelo. Znaš, što bi te onda čekalo?«

»Znam, milostivi kralju, i rado ću umrijeti, ako to ne izvršim.«

Kralj pozove dvorjanina i reče mu, neka odvede Radoša kraljevni i neka ga tamo samoga ostavi. Ali dvorjanin je razumio tajni znak, kojim mu je kralj naredio, da sluša, što će se dogoditi. Dvorjanin ga je vodio kroz mnogo soba u dvoranu, u kojoj je bilo kao u raju: cvijeća, drveća, zlata, srebra, ćilima, svega. Sve je to bilo zalito tamnim sunčevim svijetlom, koje se probijalo kroz bojadisane prozore i činilo nježne sjene po bijelom mramornom podu. Na čelu dvorane visjeli su gusti zastori od stropa do poda, koje je dvorjanin lagano razmaknuo i pustio Radoša da uđe.

Bila je to mala sobica, bogato, ali ugodno i radosno uređena; upravo je čovjeku bilo milo, kada je u nju stupio. A najljepša je bila kraljevna Ljubica. Sjedila je do prozora i vezla zlatom. Ni žilica se nije pomaknula na njenom licu, kad je Radoš ušao. Izgledala je bez života — kao i divna slika u zlatnom okviru, koja je visjela na zidu, a koja je predstavljala nju kao maleno dijete. Gledajući je vedrim pogledom Radoš joj se pokloni i postavivši se pred njezinu sliku reče:

»Pogodi ti, prekrasna sliko, tajnu, koja u ovome dvoru vlada: rezbar je učinio lutku, krojač joj je sašio haljinu, a govornik joj je dao govor. Komu ta lutka pripada?«

»Kome bi pripadala, nego govorniku, koji joj je dao govor?« progovori kraljevna. I opet je šutke dalje šivala.

Radoš se pokloni i iziđe iz sobe, ali zavidan dvorjanin reče kralju, da mu kraljevna nije ni riječi odgovorila. Radoš je morao ostati u dvoru. Majstor nije znao, što da misli, kad mu je dvorjanin donio novac i rekao, da će se Radoš vratiti tek treći dan.

Drugi dan je Radoš opet doveden kraljevni u sobu i kao prošli dan, postavi se pred sliku i upita:

»Pogodi ti, prekrasna sliko, tajnu, koja u ovome dvoru vlada: rezbar je učinio lutku, krojač joj je sašio haljinu, a govornik joj dao govor. Komu sad ta lutka pripada?«

»Jučer sam ti rekla, da pripada govorniku,« odgovori opet kraljevna.

Dvorjanin je slušao, ali nije Radošu želio da postane kralj, pa opet reče kralju, da kraljevna nije progovorila. Treći dan je išao sam kralj da sluša. Radoš je ušao u sobu i upita:

»Pogodi ti, prekrasna sliko, tajnu o lutki, koja u ovome dvoru vlada: rezbar je učinio lutku, krojač joj je sašio haljinu, a govornik joj je dao govor, komu sada pripada?«

»Dva puta sam ti rekla, da pripada govorniku; zašto se s tim ne zadovoljiš?« rekla je kraljevna Ljubica i ustala je od stolića. Nato dođe kralj u sobu i plačući zagrli kćerku. Radoša zatim uhvati za ruku i reče:

»Mladiću, ti si me učinio sretnim ocem i postani kralj, jer vidim, da si mudriji od svih drugih.«

»Moj milostivi gospodine!« odgovori Radoš. »Kako mogu biti kralj, kad sam od niskog roda i ne znam, kako bih se na dvoru vladao, a krasna kraljevna me sigurno ne će htjeti za muža.«

»Ti si me oslobodio od začaranosti, pa ne ću nikoga drugoga za muža, nego tebe,« rekla je Ljubica i pružila Radošu ruku, koju je on vruće poljubio.

Odmah se raširila vijest, da je kraljevna ozdravila, a njezin spasitelj, da je obični zlatarski naučnik. Stari zlatar se požuri u dvor, da se osvjedoči o istini. A kad ga je Radoš s veseljem predstavio kralju kao svog dobrog majstora, zahvalio je starac Bogu, što mu je poslao takva naučnika.

Doskora je bila svadba, a kraljevska nevjesta je sva sjala od nakita, koji joj je vlastitom rukom izradio njezin vrijedni zaručnik.

Radoš je mudro vladao, kao ni jedan kralj prije njega, a narod se za njega molio i kad je ustajao i kad je lijegao. Imao je nekoliko sinova, svaki je morao nešto izučiti, i nijedan nije dobio nikakav naslov bez zasluge. Da li su biti tako mudri kao otac, to se ne zna . . .

Izrevela ZLATA L. PERINIĆ

KAJSIJA, MARELICA, MANDALICA

Kajsija je osobito obljubljeno voće. Naraste od 3 do 10 metra visoko. Naš je narod rado sadi i uzgaja u kućnim vrtovima, a pogotovo u vinogradima, gdje rodi ljepšim i ukusnijim plodom.

Kajsiju su počeli ponajprije uzgajati u Kini pred 3000 godina prije Krista. Iz Kine prenesena je u zadnjem stoljeću prije Krista u Armeniju, a odatle u Grčku, Italiju i srednju Evropu. Raširena je po srednjoj Aziji od Kavkaza do sjeverne Kine, Mandžurije i Dahurije. U Evropi i Americi također se uzgaja, ima je djelomično i podivljale.

Najpoznatije i najviše se uzgajaju ove vrste kajsija:

1. Rana krupna kajsija vrlo je lijepa, uspijeva u svakom položaju. U ilovastom tlu kao i sve kostičave voćke strada od bolesti smolice, zbog toga se mora gnojiti i vapnom i cijepiti na ranu drobnu okruglu šljivu. Zori koncem srpnja, a negdje i prije. Ima slatku jezgru. — 2. Kajsija rana mala sitna je ploda, rano zori već koncem lipnja, najviše se sadi u vinogradima. — 3. Nansijska kajsija s gorkom jezgrom. Plod je vrlo krupan, sočan i okus izvrstan. Ubraja se među najbolje vrste. Rodi obilno, zori koncem srpnja. — 4. Kraljevska kajsija najkrupnija je između svih kajsija. Plodna je i sočna, zori početkom srpnja.

Osim navedenih ima i drugih vrlo dobrih vrsta kao: Ambrozija, Ugarska najbolja, Kremzirska, Breda, Holubova itd.

Tko želi uzgojiti lijep i jednolično debeo plod, ako je ploda na stablu odviše, neka sitniji i pregust plod ukloni, kad je poput oraha uzrastao.

Kajsije se beru rukom po suhom vremenu ujutro. Kad se beru, neka se beru najzdraviji plodovi, makar brali s jednog stabla i više dana. Gdje su viša stakla, služe posebne ljestve poput stuba, koje su visoke 140 cm, duge su 170 cm. a široke 130 cm.

Kajsije ne smiju na stablu prezreti, jer bi prevažanjem stradale. Zbog toga neka se 2 do 3 dana beru prije, da ne gube onaj fini miris ili aromu. Tokom transporta potpuno će dozreti. Kad kajsije počnu žutiti na sunčanoj strani, neka se beru.

Nekad su kajsije najviše razašiljali u košaricama, a danas služe voćne gajbice (Obststeige). Gajbice su načinjene iz tankih prečki i dosta čvrstog dna (31 × 18 cm); pokrov 41 × 28 cm, visina 20 cm. Tim što su koničkog oblika, plodovi se zgodno smjeste da među njima nema nusprostora. U gajbicu stane od 8 do 12 kg ploda. Dno se gajbice mora pokriti drvenim ostružinama ili volinom, a stijene obložiti papirom.

Osobito lijepe plodove valja omotati finim dvostrukim svilenim papirom i tad još volinom, da se plod ploda ne dotiče.

Da posao otpreme bude jednostavniji, a tim i praktičniji, može se više gajbica metnuti u jednu veliku škrinju, koje su stijene providene luknjama za strujanje zraka.

Kajsije ne rode svake godine jednako. Ima godina, kad urode obilno, da jedno stablo srednje dobe dade i preko 300 kg ploda. Ako se kilogram proda samo po 3 dinara, daje jedno stablo 900 dinara. Ako netko ima 5, 10 ili više stabala, imat će dobit od 4 do 9000 dinara. To je krasan dohodak, a trošak malen. Dakako da pri tom mora sudjelovati znanje uz praktičan rad.

Najveća su gajališta kajsija u Njemačkoj u Rajngau, kao i u Kampu i Kestatu na Rajni i u Mombachu kod Mainca. U Njemačkoj ne rodi toliko kajsija, koliko ih tvornice konzerva prerade, zbog toga se uveliko uvažaju iz Francuske.

Francuske kajsije mnogo su bolje i ukusnije od njemačkih, jer je plod na obje strane zreo. Glavno je gajalište kajsija u Francuskoj bilo prije rata trgovište Benkur, koje je privređivalo u ono doba preko 150.000 franaka za kajsije. Trgovci i preprodavaoci razglasivali su bubnjanjem, koliko za kajsije plaćaju. Fin i izabran plod spremili su u posebne škrinjice naopako t. j. da pokrov predstavlja dno, a dno pokrov. Škrinjice su visoke 12 cm, široke 24 cm i 33 cm duge, u njima stane oko 60 plodova. Svaka kajsija omota se dvostrukim svilenim papirom i ovije još volinom, da se plod ploda ne dotiče. Kad je škrinjica napunjena, metne se među plod uz stijene okolo naokolo narezuckan raznobojan svilen papir. Plod druge kvalitete razašiljali su u košarama s čvrstim pokrovom.

Osim Njemačke i Francuske ima i Madžarska velikih nasada kajsija u Kečkemetu i Vilagošu.

U našoj državi ima ovećih gajališta kajsija u Subotici, Petrovgradu, Bijeloj Crkvi, Pančevu i u nekim omanjim mjestima u Bačkoj i Banatu, odakle razašiljaju vrlo lijepe kajsije u neke naše gradove.

Kajsije se najviše troše kao prijesno voće. Također se prerađuju u suho voće, pekmez ili marmeladu, ukuhavaju se u kompote, a iz sjemena (jezgri) tiska se ulje (40%), koje se kao i bademovo ulje upotrebljuje. Najviše suhih kajsija producira Amerika, pa u našim dućanima vidimo te američke kajsije.

Kajsije kod nas najviše cijepe na šljivu, mogu se cijepiti na same kajsije kao i na breskve, rijetko na badem.

Sadimo i uzgajajmo čim više kajsija, jer će nam se uzgoj osobito isplatiti!

Prof. Ivan Radić

Tjedni kalendar dobre domaćice

Rimokat. kalendar	Srpanj – juli
Nedjelja **4** Uldarik	Objed: Govedska juha s narezanim palačinkima. Govedina obložena s mladim krupirom, salatom od mahuna, krastavaca i cikle. Kajsije. Večera: Teleći odrezak s češnjakom.
Ponedjeljak **5** Ćiril i M.	Objed: Juha od korabice. Okrugljice od žemlje s pirjanim kupusom. Večera: Okrugljice od objeda i holandeskim umakom.
Utorak **6** Izaija pr.	Objed: Juha od mrkve. Teleći gulaš. Večera: Šparga s maslacem i holadeskim umakom.
Srijeda **7** Vilibald	Objed: Juha od kelja s preprženim kockama od kruha. Savijača sa sirom. Večera: Uvarak od špinata s možđanima.
Četvrtak **8** Elizabeta	Objed: Juha od rajčica s rižom. Krumpir sa suhim mesom i salata glavatica. Večera: Cvjetača u vrhnju.
Petak **9** Brcko	Objed: Juha od špinata s preprženim žemljinim kockama. Okrukljice s kajsijama. Večer a: Jaja s vrhnjem.
Subota **10** Amalija	Objed: Pileći ragu. Varivo od mahuna. Voće. Večera: Sir s vrhnjem.

Dobar tek

Kuhana salata s uljem i octom. Salatu operi, razreži na dva prsta široke rezance, kuhaj u vreloj slanoj vodi nepokriveno. Kuhanu salatu ocijedi. Pomiješaj ulje, ocat, sol i biber, te nalij na vruću, ocijeđenu salatu.

Faširani govedski odresci. Samelji na stroju pol kg govedine, posoli i razmiješaj sa tri žlice mrzle vode te ostavi da stoji jedan sat. Načini male okrugle poput prsta debele odreske i peci ih na vrućoj masti ili maslacu, da na obadvije strane porumene. Povadi ih na zdjelu, mast zalij sa nešto vode dodaj komadić maslaca, provrij i prelij preko odrezaka.

Topli krumpir s uljem. Kuhaj oguljeni krumpir u slanoj vodi. Kad je kuhan ocijedi ga, zgnječi, posoli, doulja, te sve promiješaj. S. A.

ZLATNI OTOK

12. NAPISAO R. L. STEVENSON — ILUSTRIRAO STJEPAN PETREŠEVIĆ

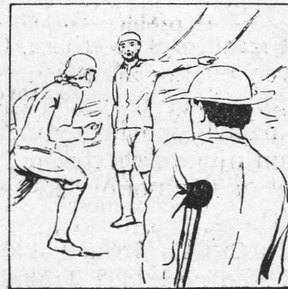
Dugo je u noći Silver (Long John) razgovarao s Dikom i Handsom. »Taj otok ja poznam!« reče svojim ortacima. »Zove se Otok Kostura. To je cilj našeg puta. Dak. evo ti ključ. Donesi još ruma!«

Dok je Dik pošao po rum, Israel Handson šapne Silveru na uho: »Hoćemo li još večeras obračunati s vodstvom? Ta, sad smo došli na cilj!« — »Još nije vrijeme,« odgovori Silver. »Čekaj još malo!«

I pili su rum. Bocu za bocom... Unaprijed su se veselili pobjedi. »Još se moramo domoći karte, po kojoj ćemo pronaći sakriveno gusarsko blago!... U zdravlje!« usklikne Silver i nagne boca.

»Momci, na posao!« prekine ih zapovjednički glas. »Moramo lađu privesti uz kopno i na sigurnome je mjestu usidriti!« — Boca s rumom nestala je Silveru pod kaput, a mornari požuriše preko palube.

KAKO JE UVEDEN MONOPOL DUHANA?

Napoleon je 1808 godine davao veliki ples, na koji je bilo pozvano svo plemstvo staroga i novoga carstva. Svi su bili očarani Napoleonovom ljubaznošću, jer je za svakoga imao po koju lijepu riječ. No najveću je njegovu pažnju privukla jedna dama, koju nije poznavao. Njezin je nakit iznenadio i samog Napoleona, jer je bio skuplji nego nakit njegove supruge Jozefine, i on se dade informirati, tko je ona. U političkom, plemićkom i vojničkom svijetu njezino ime nije bilo poznato. Upitao je, čime se bavi njezin muž i rekoše mu, da sadi duhan i da ga prodaje u obliku cigara i burmuta.

Iza nekoliko dana izašao je Napoleonov dekret o monopolu na duhan. Za njim se vremenom povela većina država.

M A L O Š A L E

ŠKOLSKA ZADAĆA. Ivica treba da izradi opis čovjeka. On je to izveo ovako: »U tijelu čovjeka okomljena je jedna motka. koju nazivljemo hrptenjača. Na jednom njenom kraju sjedi glava, a na drugom sjedimo mi sami.«

JUNAČINA. M a m a: »Slušaj, Ivica! Ako ne budeš dobar, imat ćeš sa mnom posla!«

I v i c a: »Ali, mama! Pa ja nisam tata!«

KOD ZUBARA. P a c i j e n t: »Što? Stotinu dinara mi računate za vađenje zuba! Za posao, što ne traje dulje od tek nekoliko sekundi?«

Z u b a r: »Ako baš želite, ja vam ga mogu vaditi i čitav sat.«

DJEČJA RADOZNALOST. B o ž i c a (šećući s mamom po š u m i): »Mamice, gledaj! Ove uboge ptičice na granama nemaju ni svojih krletkâ!«

DATULJE. U Sitnićevu trgovinu uđu tri dječarca.

»Lijepo molim za dva dinara datulja!« reče prvi.

Stari Sitnić dovuče iz kuta ljestve, na koje se popne, te sa vrha ormara skine tešku kutiju punu oslasnih datulja. Izvadi zahtijevano, uzme opet kutiju, popne se na ljestve i stavi kutiju natrag na ormar. Zatim sađe i postavi se ponovo iza tezge.

»No, a što hoćeš ti?« zapita drugoga.

»Za dva dinara datulja,« oglasi se mališ.

Stari se Sitnić počeše iza uha te pođe ponovo po kutiju sa datuljama. Pri trećem dječarcu bio je već oprezniji te ga zapita:

»Hoćeš li možda i ti za dva dinara datulja?«

»To ne,« odvrati mali ugursuz.

Sitnić odnese opet kutiju pod strop te se vrati.

»Dakle, reci, što bi ti htio?« zapita trećega.

»Za jedan dinar datulja, gospon Sitnić!«

AU!!! S i n č i ć: »Tata! Što je to lučki radnik?«

O t a c: »Lučki radnik?... Hm!... To ti je radnik, koji se hrani ponajviše lukom.«

IZ PRIRODOPISA. U č i t e l j: »Vidite, djeco! Gusjenica, na primjer, pojede svaki dan toliko, koliko je teška.«

M a l i M a t e k: »A kako zna, koliko je teška?«

POTREBNIJE. A: »Vjerujte! Za život na selu treba u prvom redu imati ljubavi prema zemlji.«

B: »A još bolje je imati znatniji komad grunta.«

TOČNO. U č i t e l j: »Kad je bio drugi križarski rat?«

Đ a k: »Poslije prvog.«

U č i t e l j: »A prvi?«

Đ a k: »Prije drugog.«

NAOPAKO TUMAČENJE. S u p r u g a svojemu mužu, kojega je već peti put istog dana našla u kupaonici, kako u vodi uzima od liječnika propisani lijek:

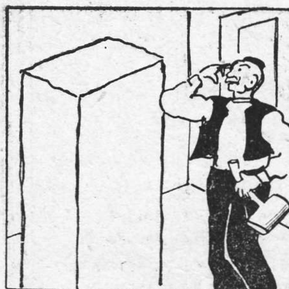
»Za Božju volju, da li ti je to zaista liječnik propisao? Ti se danas već peti put kupaš?«

S u p r u g: »Ta valjda piše na boci: Uzmi svakog drugog sata po jednu žlicu u vodi!«

Sabrao S l. T r - s k i

Ovom broju prilažemo čekove i molimo cij. pretplatnike, da se njima posluže i pošalju pretplatu. — UPRAVA »OBITELJI«

DOBRIJAN KAO KIPAR

»Ovaj kamen poslužit će neprolaznoj slavi: od njega će kip izaći najmudrijoj glavi.«

Tako veli vrijedni čika, svih kipara dika. U tri dana iz kamena eto spomenika!

A spomenik prikazuje baš našega čiku... Već je gotov! Iza sebe čika čuje viku...

Okrene se! A sa kipa ode mudra glava! Jao, čiko, propala je cijela tvoja slava!

Ilustrovani tjednik „Obitelj" izlazi svake nedjelje. Pretplata 30 Din na tri mjeseca, za inozemstvo 4 dolara godišnje. Pretplata se plaća unaprijed Rukopisi se ne vraćaju. „Obitelj" izdaje Konzorcij Kuća Dobre Štampe. Za izdavača i uredništvo odgovara Dr Josip Andrić, glavni urednik „Obitelji" Zagreb, Trenkova 1. Adresa uredništva i uprave „Obitelji": Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21. Telefon 54-17. Ček. rač. pošt. šted. br. 33.536 „Obitelj" se tiska u Tiskari Narodnih Novina u Zagrebu. Za tiskaru odgovara V. Kirin, Deželićeva ul. 2.

Djeca u praznicima

Nekoliko dražesnih dječjih haljinica za planine ili more. — Od lijeva na desno: 1. Tirolska haljina za nešto veću djevojčicu. Suknjica od šarene tkanine za pranje; bluzica i pregačica iz bijelog markizeta. — 2. Praktična haljinica za djevojčicu, za igranje. Suknjica od šarenog platna. Bluzica tamna. — 3. Odijelo za dječaka prikladno za izlete. Tamnozelene hlače, bijela bluza i živo zelene naramenice ukrašene vezivom. — 4. Haljina za djevojčicu iz jednobojne tkanine za pranje. Vrpce su od crnog baršuna. — 5. Odijelce za dječake. Hlačice bijele, za pranje, a bluza plavo-bijela prugasta. — 6. Dražesna haljina za djevojčicu od bijelog platna ukrašena s plavim prugama. — 7. Haljina za nešto veću djevojčicu iz uzorkane svijetlo-plave svile. Ovratnik, dugmeta i narukavci od tamnoplave svile.

Novi natječaj „Obitelji"

„Deset glava i deset repova"

DESET NAGRADA

Evo novog natječaja za naše čitatelje! Na gornjem dijelu slike nalazi se deset glava, a na donjem dijelu deset repova... Glave su označene brojkama: 1, 2, 3, 4... i t. d., a repovi slovima: A, B, C, D... i t. d. Treba odgonetati, koja brojka pripada kojemu slovu, t. j. koja glava pripada kojemu repu! Ujedno treba napisati, kako se zovu te životinje, kojima na našoj slici vidimo glave i repove. Eto, to je čitava odgonetka! Nekima će biti teška, nekima laka — a svi će se s njom ugodno zabaviti.

Odgonetku treba poslati na Upravu »Obitelji«, Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21. — najkasnije do 20. srpnja. Uz odgonetku svaki odgonetač treba da napiše tri adrese, na koje možemo slati našu »Obitelj« na ogled.

Među odgonetače bit će razdijeljeno deset nagrada i to ovako:

1. *Tri romana iz Knjižnice Dobrih Romana:* »Bijela mačka«, »Petnaest tornjeva« i »Kraljica Jelena«.

2. *Dva romana iz Knjižnice Dobrih Romana:* »Dva srca« i »Feminist«.

3. *10. po jedan roman iz Knjižnice Dobrih Romana.*